TIDSKRIFT FÖR KONSERVERING NR3 2012

Realia

3 **Branden på Etnografiska museet – lärdomar för framtiden?**
Lisa Nilsen

6 **Historiska interiörer i LA - konferensrapport**
Daniel Gillberg

10 **Hazeliusmedaljen tilldelad Monika Åkerlund**
Karin Björling Olausson

11 **Att doktorera i kulturvård**
Ingalill Nyström

12 **Praktik på plats – Liten resumé från några studenter**
Billy Höök

15 **Highway to Hell? – Ett referat från konferens om klimat för samlingar**
Gabriella Ericson

17 **Kort rapport från PRE-MALs intressegruppsmöte**
Jennie Arvidsson

19 **Färgforum på Skansen**
Helena Grundberg

22 **Klimat i museer och gamla hus**
Monika Fjaestad

23 **Målerikonservatorsmötet 2012**
Malin Borin

26 **IIC-konferens i Wien 2012 ”The Decorative Conservation and the Applied Arts”**
Kristin Fyrand

29 **Kulturmiljöarbete i en ny tid – NKF-S:s svar på kultur-miljöutredningens betänkande, SOU 2012:37**

32 **Ordföranden har ordet**
Pia Christensson

www.nkf-s.se Gratis medlemstidning för dig i NKF-S

nkf|S
NORDISKA KONSERVATOR FÖRBUNDET SVERIGE

REDAKTÖREN HAR ORDET

Så har det brunnit igen. En brandskyddsingenjör jag känner säger att det finns två sorters hus – de som har brunnit och de som ännu inte har brunnit. När ska samlingsförvaltare börja ta brandskydd på allvar? Ofta prisas räddningsinsatser, man är glad att ingen människa blev skadad. Betänk emellertid det förlorade kulturhistoriska värdet och alla pengarna som går åt till räddningsinsatser, sanering och återuppbyggnad. En del av de pengarna hade kunnat användas till organisatoriskt brandskydd istället. Varför ska det vara så svårt att få till förebyggande arbete? Istället väljer institutioner att flamskydda föremål och utställningar eller förlita sig på tur. Så här på årets sista dag när jag skriver detta är det bara att hålla med Hegel: Det enda vi kan lära av historien är att ingen lär av historien.

KULTURPOLITIKEN

Det var min önskan att ha med mer politik i Realia och kritiskt granska kulturpolitiken. Så blev det inte – kanske beror det på att sådant är lättare att göra tillsammans. Desto roligare var att jag, Pia Christensson och Petra Waern kom att engagera oss i att skriva ett yttrande för NKF-S:s räkning om förslag till ändring av kulturminneslagen. När jag sedan skulle sammanställa våra åsikter fick jag hjälp av ett proffs, Lars Jonsson, vars firma hjälper ideella föreningar att nå ut med sitt budskap. Tack vare att han ställde bra frågor, kunde vi formulera våra luddiga tankar till konkreta meningar. Ju mer vi pratade, desto mer upptäckte vi i förslaget som vi ville kommentera. Hela yttrandet över betänkandet SOU 2012:37 Kulturmiljöarbete i ny tid publiceras i sin helhet i detta nummer av Realia.

På tal om politik, fick jag höra via STF, textilkonservatorernas egen förening, att Textilmuseet i Borås, trots flera års lobbyarbete, inte anställer textilkonservator. Det blir för mycket arbete för en redaktör att själv undersöka sådana frågor, men kanske kunde Realia vara en plattform för spridning av sådan information – vad tycker ni? Sänd gärna in angelägen information. Även lyckade varianter bör få plats i Realia, där museer och andra samlingsförvaltare lyckats bra i bevarandefrågor. Om jag hinner tänker jag lämna in en motion till årsmötet om att NKF ska instifta ett pris för bra kulturvård (och inte ”kulturmiljöarbete”, se sidan 29).

JULNUMMER I JANUARI

Detta försenade julnummer blir mitt sista som redaktör. Jag vill tacka alla duktiga skribenter och bidragsgivare för att ni varit med om att återuppväcka Realia. Jag hoppas att ni kommer att skriva även i fortsättningen för vårt medlemsblad. Hur svårt det kan vara att leverera är jag mycket medveten om – detta nummer innehåller inte någon artikel i serien Min arbetsplats – jag hann helt enkelt inte fråga någon lämplig person. Inte heller hann artikeln Konservatorn som chef bli färdig. Men tack vare er skribenter, och vår eminenta formgivare Annica Björklund, finns ändå ett fullmatat nummer. Jag önskar henne och Helena Grundberg lycka till i fortsättningen!

Jag vill också tacka alla läsare som hör av sig titt och tätt med positiva kommentarer. En del saknar verkligen den gamla papperstidningen, så är det. Jag hoppas trots detta att ni inte ger upp och i stället följer vår enträgna uppmaning – tryck alltid ut det senaste numret och lägg i personalrummet!

Gott nytt år! *Lisa Nilsen, avgående redaktör för Realia*

ANSVARIG UTGIVARE
NKF-S
Nordiska Konservatorförbundet
Svenska Sektionen
IIC-Nordic Group
Box 3071, 103 61 Stockholm
Postgiro: 45 85 09-7
www.nkf-s.se

REDAKTION

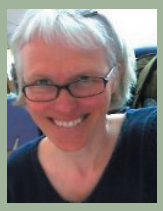
REDAKTÖR
Lisa Nilsen

FORMGIVNING
Annica Björklund

STUDENT-REDAKTÖR
Billy Höök

ARTIKLAR
Sänd ditt manus till oss via e-mail:*nkf.realia@gmail.com*

Text, diagram, bilder och bildtexter skickas var för sig.
Texter skrivs i 12 pkt Times New Roman med enkelt radavstånd.
Omfång: 1-2 A4.
Bilder levereras digitalt i JPG-format.

För annonsering kontakta redaktören på *nkf.realia@gmail.com*

OMSLAGSBILD
Foto: Malin Borin

Inget material publicerat i REALIA, text eller bild, får användas i en annan kontext utan skriftligt tillstånd av upphovsmannen.

BRANDEN PÅ ETNOGRAFISKA MUSEET – LÄRDOMAR FÖR FRAMTIDEN?

En brand uppstod i ett magasin på Etnografiska museet i höstas. Inga människor skadades, personal och räddningstjänst får högsta betyg för snabb och klok insats. Ändå totalförstördes upp emot ett hundratal föremål. Finns det något att lära sig av det som skedde? Realias redaktör, med ett särskilt intresse för säkerhetsfrågor, fick följa med på eftersnack och utvärdering.

Mitt på eftermiddagen, tisdag 23 oktober, kom larm till räddningstjänsten om att det brann på Etnografiska museet. Hela museet fick utrymmas. Kylrummet i vilket det brann var sprinklat, men själva brandhärden var inbäddad i ett kompakt reolsystem vilket gjorde att sprinklern inte kände av värmen och sattes igång först när räddningstjänstens rökdykare gått in i magasinet och särat på hyllorna. Själva branden släckte de med en mindre mängd vatten. Räddningstjänsten lät sprinklern stå på ett tag för säkerhets skull. Polisens misstanke om anlagd brand gjorde att personalen inte fick omedelbar tillgång till magasinet för att påbörja restvärdesräddningsarbetet – den viktiga restvärdesräddningen fördröjdes ett helt dygn.

RESTVÄRDESRÄDDNING I PRAKTIKEN

Nästa förmiddag satt Anna Javér, konservator vid Världskulturmuseet, och hennes kollega Farzaneh Bagerzadeh på tåget upp från Göteborg för att delta i restvärdesräddningsarbetet. Anna berättar:

- Eftersom vi inte fick tillgång till magasinet på en gång, fick museet ett dygn på sig att skaffa utrustning och annat, det fanns inga färdiga listor. Vi jobbade sedan torsdag till lördag i långa pass men tog raster förstås och pratade massvis, säger Anna. Det var dessutom jobbigt att arbeta med friskluftsmask och halvmask, ett tungt arbete. Trots att vi bar engångsoveraller så satte sig lukten överallt, i kläderna, i håret. Det luktar fortfarande rök i magasinen.

Hur tog de tag i sakerna rent praktiskt? Jo, restvärdesledaren hade kontakt med en saneringsfirma och redan dagen efter stod fryscontainers

uppställda utanför. En stor del av personalen ställde upp och arbetade övertid med packning och dokumentation. Varje föremål fick en blankett där man fyllde i om det var sot- och/eller vattenskadat. Restaurangen ordnade så att alla frivilliga fick mat på kvällen. De gemensamma måltiderna kom att bli väldigt viktiga. Anna berättar att det blev en känslosam upplevelse för många av de anställda, ibland en riktig gråtfest. Hon visar ett fotografi där en intendent inte har långt till tårarna där han står i förödelsen i magasinet. Det tog tre dygn att packa cirka 700 föremål som var brand- och vattenskadade.

Inger Jonsson och Anna Javér inspekterar och dokumenterar skadade föremål.
Foto: Rose-Marie Westling.

I tillägg sändes cirka 4000 föremål iväg till luktsanering (alltså inte ozonsanering, men förvaring i ett magasin med ständig luftskiftning). Anna är mycket positiv till sina kollegor i arbetslaget som hade arbetat med packning och transport innan och hade nödvändig erfarenhet.

Anna Javér sände ett nödrop via NKF-S:s e-postlista som postades tidigt på morgonen dagen efter branden. Många hörde av sig, till och med från Norge dit nödropet hade spridits. Flera lokala museer hörsammade kallelsen och erbjöd personal. Riksantikvarieämbetet sände sin expert Erika Hedhammar som observatör veckan efter.[1]

Packning pågår.
Foto: Kerstin Petersson.

UTVÄRDERING...

På ett uppföljningsmöte med Riksantikvarieämbetets nätverk för katastrofberedskap och restvärdesräddning sju veckor efter branden, berättade anställda på Världskulturmuseerna dit Etnografiska museet hör och Statens fastighetsverk om sina erfarenheter. En intressant iakttagelse gjorde museets säkerhetsansvarige när hon gick genom restaurangköket vid utrymningen för att se att alla var ute: spisen var på! På Naturhistoriska riksmuseet har man ett system som stänger av all köksutrustning automatiskt när larmet går. En annan iakttagelse var att alla nödutgångar står olarmade vid utrymning och måste bevakas. Mötet konstaterade att det alltid finns saker att förbättra när man tar ett helhetsgrepp om säkerheten.

Per Rohlén, brandingenjör med lång erfarenhet av brandskydd i kulturhistoriska byggnader, hade själv på plats gjort en rapport om händelseförloppet. Han var mycket rak när han talade om brandskydd.

- Organisation, ansvar, delegation och resurser saknas oftast på arbetsplatser där bränder uppstår. Varenda dag ska det bedrivas SBA (systematiskt brandskyddsarbete)! Per nämner bland annat erfarenhetsuppföljning och erfarenhetsåterföring som en självklar del i alla museers arbete. Tillbudsrapportering saknas ofta och då är det svårt att göra korrekta riskbedömningar.

På mötet konstaterades att det finns många erfarenheter och lärdomar

[1] Läs hennes artikel om katastrofberedskap i Realia nr 1, 2011. Ligger i Realia-arkivet på NKF-S hemsida.

inför framtiden. Nedan presenteras några av dem:

- Skriv dagbok/loggbok under hela processen. Sprid erfarenheterna till andra.
- Personalen kom inte in på ett dygn på grund av att polisen hade misstanke om brott. Detta hade man sannolikt kunnat överklaga hos polisens tekniska utredare på grund av samlingens värde och restvärderäddningen hade kunnat starta tidigare.
- Öva i förväg på hur maskerna fungerar. I början hade de inga bra masker och skyddsutrustning. De hade oladdade friskluftsmasker, det tar en natt att ladda batteriet.
- Sköt kvartalsprovningarna med sprinkler, brandlarmsskåp, brandeckare och larmöverföring
- Jobba med checklistor, se till att alla telefonnummer och material finns på pränt kontinuerlig – att börja googla och leta nummer i en akutsituation är onödigt slöseri med tid och bidrar till stress.
- Akutprojektledare hade behövt utses, alltså en person som inte hjälper till med själva arbetet utan bara koordinerar och ser vad som behövs.

...OCH UPPFÖLJNING?

Vi som arbetar med bevarandefrågor på museer, i arkiv och historiska hus, vad kan vi göra för att föra upp brandskydd på bevarandeagendan? Information om katastrofberedskap och restvärdesräddningsinsatser finns. Hur ska den tas tillvara? När ska vi våga diskutera ansvar? Det finns många saker som bara måste fungera, till exempel tillbudsrapportering, men det kommer aldrig att ske av sig själv om det inte finns fastställda rutiner för det. Och hur är det med praktiska nätverk för katastrofberedskap och restvärdesräddning? Gemensamma depåer kanske, där museer och andra bidrar till kostnader för lagerhållning?

Frågan om materialval kom också att accentueras med denna brand. Metallhyllorna har bidragit till brandspridningen genom att den upphettade metallen spred värmen i sidled genom reolsystemet. Hettan var så intensiv att några hyllor slog sig. Ändå är det metallhyllor som för det mesta rekommenderas till förvaring i magasin. En annan intressant iakttagelse är att silkespappret, som låg ovanpå föremål och ofta mellan lager av tarm- eller skinnmaterial, fattade eld vilket ledde till att vissa föremål blev brända inuti. Silkespappret är ju där för att skydda mot damm, men ledde alltså här till förstörelse. Vilket är viktigast att skydda mot – damm eller brand? Finns det alternativ till silkespapper? Sluten förvaring? Hur lättarbetat är det? En sådan här händelse väcker många frågor som förtjänar att diskuteras. Kanske får vi chansen redan i vår då Riksantikvarieämbetet har planer på ett seminarium om brandskydd. Håll utkik i e-posten från NKF-S.

Tack till Anna Javér och Erika Hedhammar för vänligt bemötande under tidspress!

Lisa Nilsen
lisa@lisanilsenkulturvard.se

Förkolnat silkespapper och deformerade, blöta föremål.
Foto: Henrik Nordell.

Vill du lära mer om katastrofberedskap och restvärdesräddning eller ge en present till din chef?
På Riksantikvarieämbetets hemsida finns *Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer* att ladda ned gratis. www.raa.se/rvr

HISTORISKA INTERIÖRER I LA - KONFERENSRAPPORT

konferensrapport

I trädgården till The Schindler House i West Hollywood bubblar diskussionerna ivrigt. Hur tar man på bästa sätt hand om sitt historiska hus och med vilka medel man kan göra besöksupplevelsen engagerande och minnesvärd? **Foto: Daniel Gillberg.**

Den 6-9 november hölls den första gemensamma konferensen någonsin mellan de båda arbetsgrupperna ICOM-CC och ICOM-DEM-HIST. Konferensen gick under namnet "The Artifact, Its Context and Their Narrative – Multidisciplinary conservation in Historic House Museums". Konservator Daniel Gillberg drog till Los Angeles och the Getty Center.

Nära 100 deltagare har samlats i LA från världens alla hörn. Jag hör spanska blandas med holländska, italienska, finska, franska och både brittisk, amerikansk och australiensisk engelska. Vår gemensamma nämnare är att vi alla har ett stort intresse för arbetet med historiska hus och interiörer. De flesta av deltagarna representerar ett historic house museum, men här är både kuratorer, historic house managers, restaureringsarkitekter, conservation scientists, studenter och konservatorer. Intresset för att bidra till konferensen har varit stort. Över 70 abstracts kom in till juryn, berättar Trudy Sandmeier, koordinator från USC School of Architecture. Upplägget är varannan dag föreläsningar varannan dag studiebesök och utflykter. Vi får chansen att besöka både historic house museums i LA med omnejd och forsknings- och konserveringsfaciliteterna vid The Getty Center och The Getty Villa. Hela veckan avslutas sedan med snittar, vin och uppsummering i en strandvilla från 1920-talet på Santa Monica Beach. Vad mer kan man begära?

SAMTAL OM HÅLLBAREHET

Ett par dagar innan konferensen börjar deltar jag vid lanseringen av den nya informationsplattformen för moderna historiska hus; *www.iconichouses.org* Sammankomsten hålls i The Schindler House i West Hollywood. Under samlingen i trädgården talas det om hållbarhet, men inte ur det perspektiv jag är van att se saken ur. Det finns en allmän frustration över att man tappar besökare och med det intäkter. Hur ska man kunna hålla besökarna intresserade och få dem att komma tillbaka till de museer de redan sett? Exklusiva tema- och specialvisningar eller visningar med inslag av aktiviteter och interaktion verkar vara något som gör succé, både för besökaren och för ekonomin. Att få veta mer än det som bara syns på ytan, att gå i kända eller historiska personers ”fotspår”, eller visningar tillsammans med hantverkare är några teman man prövat. Jag tänker att här har konservatorkåren massor att bidra med.

Natascha Drabbe berättar stolt om arbetet med den nya informationsplattformen för moderna historiska hus www.iconichouses.org.
Foto: Daniel Gillberg.

KONSERVATORN SOM TOLK, FÖRMEDLARE OCH PUBLIKMAGNET

Siobhan Barrat, project conservator, National Trust, England, berättar om det enorma restaureringsprojektet vid Knole House. Ett engelskt Country House, eller vad vi kanske skulle kalla slott, som breder ut sig på över 16 000 m² med sina 365 rum. Ett arbete som kommer att ta år och som därför måste pågå medan museet är öppet för besökarna. Jag blir glad i hela kroppen när hon talar om begreppet ”conservation theatre”. Hur man istället för att stänga in konservatorerna och deras arbete ser dem som en stor tillgång i tolknings- och förmedlingsarbetet. Man arbetar till exempel med ”öppna” verkstäder så att besökarna kan se hur konservatorn arbetar. Man arrangerar visningar som fokuserar på arbetet där besökaren kan komma i dialog med konservatorerna. Man har till och med upprättat en blogg där konservatorerna postar bilder och enkla textrader om vad de gör. Projektet har blivit en riktig succé. Ett fantastiskt initiativ som inte bara ger besökaren en extra upplevelse utan också leder till större förståelse och inblick i konservatorns arbete. Min erfarenhet, både från arbete på institution, privat och i historiska hus, är att det alltid saknas kunskap om konservatorns arbete. Vad konservering innebär, vad vi faktiskt gör och inte minst varför. Därför är det så skönt att se att konservering aktivt kommuniceras utåt och till allmänheten. Se också webblänk: knolenationaltrust.wordpress.com/

Eames House stod färdigt 1949 och ritades av design- och arkitektmogulerna Charles och Ray Eames. Huset ingår nu i Gettys program CMAI – The Conserving Modern Architecture Initiative. På plats mötte konservator från the Getty och ansvarig restaureringsarkitekt upp för frågor och diskussion kring aktuell konserveringsproblematik.
Foto: Daniel Gillberg.

SAMARBETE – ETT VINNANDE KONCEPT

Genom hela konferensen läggs stor vikt vid samarbete – *”Multidisciplinary conservation in Historic House Museums”*. Ett intressant recept på detta är det arbetssätt man tagit fram vid Historic New England, US. PPIP, eller Proactive Preservation Interpretation and Planning Process, är ett sätt att

På toppen av the Huntington Estate ligger inte bara en fantastisk japansk trädgård utan även ett autentiskt japanskt tehus med komplett interiör från Kyoto. Huset köptes in i samband med att Henry Huntington anlade parken 1912. Byggnaden plockades ner i Japan och sattes sedan samman av japansk-amerikanska hantverkare i USA. Imponerande!
Foto: Daniel Gillberg.

försäkra sig om att alla aspekter av arbetet med organisationens historiska hus tas till vara på lik linje. Inför varje projekt sätts en arbetsgrupp samman med kompetens inom både byggnads- och landskapsvård, samlingsarbete och konservering, förmedling och besöksupplevelse, samt marknadsföring. Var och en bedömer sedan den aktuella problemställningen utifrån sitt perspektiv med hjälp av ett slags poängsystem. På så sätt kommer gruppen fram till en enad helhetsvärdering förankrad i såväl konserveringsaspekten, förmedling och tillgänglighet som i ekonomi, besöksupplevelsen och övriga resurser. Man får en helhetlig bild om vad som är viktigt att bevara och bör prioriteras, vilka arbeten som är akuta, hur arbetet skall genomföras och vilka resurser det kräver.

Det är också intressant att höra att man vid National Trust, genom en kombination av traditionell housekeeping, individuell riskanalys av varje enskilt föremål och tätt samarbete mellan konservator, kurator och manager, skiftat tillnärmning. Istället för att behandla hela samlingar som lika sköra och placera dem bakom rep och glas, låter man nu besökarna interagera med och använda de föremål som tål det. Projektet går under namnet ”Bringing Houses to Life”.

AVSLUTNINGSVIS…

Balansen mellan att bevara och att tillgängliggöra är ingen nyhet. Inte heller att samarbete över yrkesgränserna skulle vara kunskapsberikande och utvecklande. Men, att se hur man faktiskt har implementerat och praktiskt genomfört detta med succé i det dagliga kulturvårdsarbetet på flera håll, det är mycket intressant och inspirerande. Inte minst att konservatorns roll och kunskaper tas till vara på som resurs och tillgång på många håll. Jag inser dock åter igen hur otroligt viktigt det är att kommunicera konservering både internt och externt. Att få både allmänheten och kollegan i arbetsrummet bredvid att förstå att konservatorn är en möjliggörare snarare än en nej-sägare. Det har varit en intensiv men otroligt givande vecka. Att mötas i ”blandad klass” är alltid väldigt givande. Inte bara för den variation

En av utflykterna går till Pasadena och The Gamble House. En Arts and crafts-villa från 1909 som genomgått omfattande restaurering.
Foto: Daniel Gillberg.

ICOM-DEMHIST

Förkortningen DEMHIST kommer av franskans ”Demeures historiques-musées” som direktöversatt betyder historiska husmuseum. Gruppen grundades 1997 och fungerar som professionell plattform för att dela idéer och lösningar kring bevarande, tillgängliggörande och management av historiska hus runt om i världen.

de blandade föredragen ger, men också för de intressanta och spontana samtal och diskussioner som uppstår utanför föredragssalen. Det har varit otroligt nyttigt och jag har inte bara fått nya vänner och kollegor, utan också ett bredare perspektiv och en större förståelse för alla de olika arbetsområdena som tillsammans utgör ett fruktbart kulturvårdsarbete. Nästa års möte skall hållas i förbindelse med den generella ICOM-konferensen i Rio de Janeiro. Det är bara att börja spara!

Daniel Gillberg

***Jean Watson (till vänster) var en av de starka krafter som bidrog till att DEMHIST erkändes som enskild arbetsgrupp inom ICOM i slutet av 90-talet. Efter sin pension har hon ägnat mycket tid åt att styrka det internationella samarbetet och lärandet mellan historiska husmuseer världen över. Här på plats tillsammans med María Alejandra García Fernandez, Universidad Externado Colombia, maken Bill (mitten), Lourdes Monges, president för ICOM-Mexico och jag.*
Foto:Okänd.

LÄNKAR:

Om konferensen
www.iiconservation.org/node/3135
www.icom-cc.org/141/DEMHIST

knolenationaltrust.wordpress.com/

Besöksplatser
eamesfoundation.org
gamblehouse.org
huntington.org
adamsonhouse.org
pasadenahistory.org

Organisationer
demhist.icom.museum
getty.edu
iconichouses.org

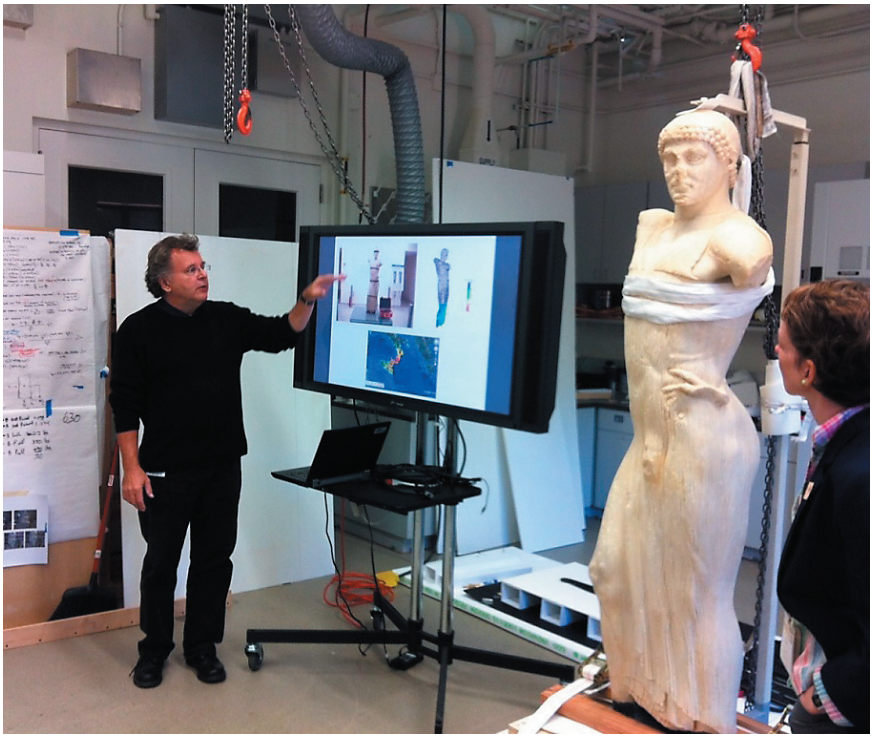

I skulpturkonserveringsateljéerna på the Getty Villa får vi höra allt om den senaste tekniken inom jordbävningssäkring av antika skulpturer. Wow! utbrister jag när jag ser alla fancy instrument och förstår vilka enorma resurser projektet krävt. –"Yea, wow!" svarar spontant en kollega från Australien vid sidan av mig. –"But you know, then you go home to reallity", avslutar hon. Så sant. **Foto: Daniel Gillberg.**

Grattis Monika!

Monika Åkerlund har tilldelats Hazeliusmedaljen i brons på Nordiska museets högtidsdag den 24 oktober. Christina Mattsson, museets styresman och Lars O Grönstedt, museets nämndordförande höll i ceremonin som inramades med folkmusik från Dalarna av elever från Lilla Akademien.

Hazeliusmedaljen delas ut till personer som ”inlagt förtjänster om utforskningen av sin hembygd och/eller gjort insatser till kulturminnesforskningens fromma” – alldeles särskilt till dem som därvid stått i kontakt med Nordiska museet.

Detta år tilldelades medaljen Monika med följande motivering: Monika Åkerlund har i sin profession som entomolog utbildat och handlett såväl studenter som yrkesverksamma museimän i läran om skadedjur och i preventivt arbete för att förstå och bekämpa dessa i museisamlingar. Hon är en av de drivande eldsjälarna bakom nätverket PRE-MAL, hon har ansvarat för dess hemsida och skrivit spridda och väl använda böcker som Ängrar – finns dom?. Inte minst har hon bidragit till ett viktigt samarbete mellan naturvetare och museipersonal, lyhörd och pragmatisk har hon varit till stort stöd för det förebyggande skadedjursarbetet nationellt och internationellt.

Monika är en mycket värdig mottagare av medaljen och vi är många som fått ta del av hennes generösa, ovärderliga och outsinliga kunskapskälla och som gläds åt att hon på detta sätt får uppskattning och erkännande för sina betydande insatser inom konserveringsområdet. Än en gång grattis Monika!

Karin Björling Olausson
Chefskonservator Nordiska museet

Den 24 oktober firar Nordiska museet ”födelsedag”; den dagen år 1873 öppnades den Skandinavisk-etnografiska samlingen på Drottninggatan i Stockholm.

ATT DOKTORERA I KULTURVÅRD

Det är nu ett antal år sedan en konservator disputerade för första gången på Institutionen för kulturvård. För några veckor sedan kunde den senaste i raden, Ingalill Nyström, svinga sin doktorshatt. Realia bad henne skriva ned lite av sina erfarenheter och ge några goda råd och tips till konservatorer som har funderingar på att forska.

På uppdrag av Realia har jag blivit ombedd att skriva lite om mina erfarenheter och upplevelser av att doktorera. Den 26 oktober i år disputerade jag i Kulturvård vid Naturvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet, på avhandlingen *Bonadsmåleri under lupp: Spektroskopiska analyser av färg och teknik i sydsvenska bonadsmålningar 1700-1870*.

Innan jag kom in på doktorandutbildningen vid Institutionen för kulturvård hade jag sökt medel under flera år från olika fonder och vetenskapsråd. Jag hade samtidigt kontakt med institutionen och den tänkta handledaren för att förvissa mig om att jag, under förutsättning att jag fick medel, skulle kunna får en doktorandtjänst vid institutionen. Jag hann putsa rejält på min ansökan under alla dessa år.

Det är väldigt viktigt att forskningsansökan har en tydlig problemformulering och syfte, där även frågeställningarna tas upp. Likaså behövs eventuella teorier och framför allt de olika analysmetoderna samt själva studiematerialet och övriga källor beskrivas tydligt. Därtill krävs att projektets relevans och betydelse lyfts fram samt att en kort beskrivning av tidigare forskning och vad vi vet idag anges. Ofta vill även bidragsgivarna veta hur projektet är tänkt att genomföras. Mitt råd är att försöka beskriva allt detta så konkret och begripligt som möjligt. Be olika personer läsa ansökan och var lyhörd på alla eventuella synpunkter och kommentarer. Det tar tid att skriva en ansökan och det är viktigt att texten blir tydlig.

När jag så fick finansiering från Riksantikvarieämbetets forsknings- och utvecklingsmedel (FoU), var glädjen förstås stor. Jag hade vid den tidpunkten en fast anställning sedan ett tiotal år vid Studio Västsvensk Konservering. En person med fast anställning har rätt till tjänstledighet för högre studier under max fem år. Arbetsgivaren har dock möjlighet att skjuta upp tjänstledigheten upptill ett halvt år innan den påbörjas. Ta reda på vad som fackligt gäller och ha samtal med arbetsgivaren i god tid innan. Det är viktigt att föra god dialog och att alla är införstådda i processen.

När sedan doktorandstudierna påbörjades kändes det i början som om jag hade all tid i världen till forskning. Glädjen och frihetskänslan är förstås viktigt men planera dina studier väl, så att onödiga stressmoment kan undvikas. Bra är att beta av så många doktorandkurser som möjligt inledningsvis. På så vis är kurserna avklarade vid disputationen. Att ta kurser inledningsvis ger också möjlighet att komma igång och att man känner sig lite nyttig. Läs också in dig så mycket som möjligt på det område du vill studera. Detta kan användas i avhandlingen och det ger också nya ingångar till forskningsämnet.

Planera dina eventuella artiklar eller kapitel, sätt *deadlines* så att du vet när de olika delarna ska vara avklarade. Försök presentera ditt arbete i så många olika sammanhang du kan och var delaktig i de olika seminarierna som ges vid institutionen. Detta är väldigt nyttigt för att skolas in i akademien, lära sig hur man ger och tar emot kritik på ett konstruktivt vis. Kritiken är till för att förbättra allt det man gör. Doktorandperioden är en privilegierad period. Försök ta vara på den och inhämta så mycket kunskap du kan under denna tid, du kommer troligen aldrig få det tillfället igen. Av att doktorera blir man inte bara duktig på att skriva artiklar, ansökningar och andra texter – man blir också en duktig projektledare och har lätt att tala inför folk. Lycka till alla som vill pröva på!

Ingalill Nyström
ingalill.nystrom@conservation.gu.se

PRAKTIK PÅ PLATS – Liten resumé från några studenter

Realias studentredaktör hörde av sig till sina kurskamrater i årskurs 3 på konservatorsprogrammet för att fråga om vad de fått göra under sin praktik hösten 2012. Här kommer några smakprov från de studenter som praktiserar utomlands.

Fris av Kai Fjell på Fornebu flygplats.
Foto: Merete Winness.

AMANDA SVANBERG, NIKU I OSLO

Att göra sin praktik i världens dyraste stad Oslo, var inte det första som kom upp i tankarna då jag skulle välja praktikplats till höstterminen 2012. Men så finns NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning) som gjorde att jag förbisåg det tidigare nämnda. För vilken konservatorsstudent vill inte göra sin praktik på ett ställe där det finns närmare 20 konservatorer och många spännande projekt på gång?

Från den tidigare flygplatsen Fornebu hade NIKU inne en fris av konstnären Kai Fjell. Måleriet utgör en yta på 42 m^2 och är uppdelat på tio dukar.

Dessa rengjordes, konsoliderades och frilades till viss del från senare övermålningar. I anknytning till konserveringen hölls en intressant diskussion gällande vad som var original. Färgsnitt togs för att kunna avgöra vad som konstnären själv ”rättat till” vid ett senare tillfälle och vad som var övermålningar från tidigare restaurering. Då konserveringen i ateljén var färdig så sattes frisen upp på Fornebu igen. Retuschering och fernissning utfördes på plats inför många nyfikna förbipasserande.

ANDREAS ROXVALL, REDIVIVUS CONSERVATION I WASSENAAR UTANFÖR HAAG

Ett stort projekt på Haags historiska museum drar igång under min tid på firman och jag har turen att få vara delaktig i detta. En stor 1600-talsmålning som porträtterar Haags mäktiga män skall konserveras på plats i utställningslokalerna, inför besökarna på museet. Även om motivet är klassiskt holländskt finns det en del frågetecken kring tavlan. Exempelvis vill vi kunna förklara de två horisontella sömmarna som delar duken. En söm vore tillräckligt enligt chefskonservatorn, så jag får kila iväg till riksarkivet och leta efter källor som beskriver dukstorlekar i regionen under första halvan av 1600-talet. En idé som hade känts ganska hopplös om inte en samtida målare från regionen vid namn Rembrandt givit upphov till hyllmetrar av fallstudier. Jag blir under detektivarbetet mer medveten om komplexiteten i att analysera ett konstföremål men också hur alla pusselbitar i slutändan underlättar det praktiska konserveringsarbetet. Utan att säga för mycket kan jag väl i alla fall konstatera att det ger en injektion av spänning i projektet när man plötsligt får för sig att en av de sammansydda dukarna, cirka 30 % av målningen, möjligen inte var del i den ursprungliga kompositionen. Om jag fortfarande är kvar här när tvärsnitten kommer tillbaks från labbet får jag förhoppningsvis veta om våra misstankar är befogade eller bara inbillning.

Andreas Roxvall rengör måleriet från 1600-talet.
Foto: Andreas Roxvall.

MALIN SELVAD, VATIKANMUSEERNA I ROM

Sedan praktikstarten i augusti har jag deltagit i ett flertal konserveringsprojekt. Bland annat i det arbetet som pågår i kartgalleriet, Galleria delle Carte geografiche, där 40 kartor i frescoteknik pryder väggarna i ett 120 meter långt galleri från 1581. Här arbetade jag tillsammans med 16 unga konservatorer/restauratörer, alla nyexaminerade från konservatorsskolan i Urbino, ISCR i Rom och motsvarande i Florens, handplockade av laborato-

rieansvarig för måleriavdelningen. Det aktiva konserveringsarbetet påbörjades oktober 2012 och beräknas pågå till och med 2016.

EMMA STRÖMBOM, FÆLLESKONSERVERING I HELSINGÖR

I oktober månad var jag tillsammans med Sören Bernsted och Mette Krag Nörgaard, konservatorer på Fælleskonserveringen i Helsingör, på Faurschou Foundation, ett nyöppnat galleri i Köpenhamn med konst av samtida kinesiska konstnärer. Vi var där för att göra tillståndsrapporter av de tolv verk av papper och träbåtar, som utgör utställningen ”A Clan of Boats”. Pappersarken är upp till 3x5 meter stora, med sju stycken ark på rad i det största verket. Pappersverken är tillverkade i en unik teknik där konstnären Cai Guo-Qiang lägger krut och raketer på pappersytan. När raketer och krut fyras av skapas motiven där den brun-grå askan utgör skuggor, kontraster och djup i landskapen med bland annat återkommande båtar och fåglar.

Cai Guo-Qiang skapade verken på plats i Köpenhamn och har signerat varje verk med sitt namn, ort och år. Han bjöd in lokalbefolkningen att assistera honom vid tillverkningen av konstverken. A Clan of Boats ska, efter visningen i Köpenhamn, sändas till ett galleri i New York och vi var där för att dokumentera verken och undersöka möjligheten att fästa de lösa partiklarna mot pappersarken med fixeringsspray.

Fyrverkeri-tekniken gör det svårt för konservatorer att avgöra vad som är original/teknik och vad som är en skada. Varje gång verken hanteras faller partiklar av och bränt material lossnar. På grund av arkens storlek rullas de inför transport och förvaring, vilket också leder till materialbortfall. Därför var det viktigt att noga beskriva, med ord och markering på fotografier, hur originalen såg ut vid tillfället. I våra rapporter markerade vi, utöver skador som uppkommit vid hantering vid upphängning, även ut märken i teckningarna som original för att nästkommande konservatorer lättare ska kunna skilja på original och ny skada.

Billy Höök, billy.hook@gmail.com

Amanda Svanberg arbetar med retuschering av måleriet.
Foto: Christina Spaarschuh.

Konferensrapport

HIGHWAY TO HELL? – Referat från en konferens om klimat för samlingar

Riktlinjer för museiklimat är ett omdebatterat ämne. Under senare år har diskussionen intensifierats och ett stort antal projekt och konferenser har fokuserat på frågan. Den 7-9 november hölls konferensen "Climate for Collections: Standards and Uncertainties" i München där forskningsläget presenterades och frågan om klimatriktlinjer diskuterades. Gabriella Ericson var där.

Konferensen hölls på Pinakothek Moderne i München.
Foto: Gabriela Ericson.

Drivkrafterna bakom de senaste årens diskussioner om klimatriktlinjer, särskilt de som anges i låneavtal, är höga energipriser, behovet av energieffektivisering och en oro för museernas lågsiktiga hållbarhet. Att upprätthålla strikta klimatspecifikationer är i allmänhet dyrt. Men är det rätt använda pengar? Ett omtalat initiativ kommer från Bizot-gruppen (en organisation av ledningarna för ett 40-tal av världens största konstmuseer och utställare)[1]. 2008 började man inom Bizot-gruppen diskutera klimatriktlinjer för internationella lån, vilket ledde till att ett förslag utarbetades där man utökar spannet för RF till 40-60 % för de flesta föremål.

Klimatet i vinterträdgården lämpade sig för mingel.
Foto: Gabriella Ericson.

KONFERENSEN

Konferensen arrangerades av Doerner Institute, EU-projektet Climate for Culture och Verband der Restauratoren (VDR, Tyska konservatorsförbundet) och ägde rum på Pinakothek der Moderne. Målsättningen är att presentera state of the art (det aktuella forskningsläget) inom området klimatets påverkan på museiföremål samt att presentera nya metoder och strategier för att skydda kulturarvet i en värld som präglas av klimatförändringar och ekonomisk tillbakagång. Mycket glädjande är att Sverige (Högskolan på Gotland och Göteborgs universitet) bidrog med två av de utvalda bidragen samt två posters och ett extrabidrag.

INLEDNINGEN - KONTROVERSEN

I ett försök att få till en provokativ öppning hade man som inledningstalare bjudit in Volker Schaible, ledare för VDR samt Boris Pretzel, conservation scientist på Victoria and Albert Museum. Det lyckades ganska bra. Schaible benämnde Bizot-gruppens initiativ och utvecklingen mot "flexiblare" riktlinjer som en "Highway to Hell" och AC/DC-låten blev sedan något av ett ledmotiv under konferensen. Boris Pretzel å sin sida menade att det är bra att Bizot-gruppen fört upp diskussionen på en högre politisk nivå. Han medgav också att för hans museum skulle Bizot-gruppens förslag till och med innebära en skärpning av klimatriktlinjerna. En situation som inte är ovanlig och som visar hur olika förutsättningarna är.

[1] Redaktörens anmärkning: Se även Jan Holmbergs artikel om Bizot-gruppen och klimat i Realia nr 1, 2011 (finns i Realia-arkivet på NKF-S:s hemsida).

FORSKNINGSLÄGET

Det har gjorts mycket forskning under de senaste decennierna. Huvudsakligen har man undersökt trä och bemålat trä och hur dessa reagerar på olika RF och svängningar i RF. Den stora frågan är: vilka svängningar i RF är acceptabla?

Lukasz Bratasz är forskare vid Polish Academy of Sciences, där man gjort mycket av forskningen inom området under senare år. Han menade att känsliga föremål behöver ett individuellt anpassat bevarandeklimat där man måste ta hänsyn till dess historiska klimat. Men samtidigt menade han att forskningen som gjorts på bemålat trä pekar på att 50 % RF ± 15 % är ett säkert spann.

En invändning som ofta tas upp är att forskningen görs på nya materialprover och modelleringar, inte på riktiga museiföremål som ofta består att flera olika material sammansatta med olika tekniker, kanske ytbehandlade och konserverade. Materialen har dessutom åldrats och förändrats. Hur kan vi veta att dessa reagerar på samma sätt som proverna eller modellerna i labbet?

På senare tid har några forskare (till exempel Michal Lukomski et al., Naomi Luxford och David Thickett) börjat använda icke-destruktiva metoder såsom akustiska emissioner, digital image correlation, NIR (near infrared spectroscopy) etc på föremål i sin normala miljö. I flera fall visar labbtester större förändringar än dem man kan finna på de riktiga föremålen. Men denna forskning är ännu i sin linda.

Undersökningar av större populationer föremål i sin normala miljö är än mer sällsynta. Charlotta Bylund Melin presenterade en metod att kvantifiera skador på predikstolar i gotländska kyrkor och relatera skadorna till det historiska klimatet i kyrkorna (Bylund Melin och Legnér). Hon fann ett samband mellan uppvärmning och skador.

Konstruktiva energismarta lösningar för bra bevarandeklimat i magasin har man arbetat med länge vid Nationalmuseet i Köpenhamn. Ett fungerande magasin som bygger på passiv klimatkontroll kompletterad med avfuktning finns i Ribe. Det är en isolerad byggnad med oisolerat golv (marken fungerar då som en temperatur-buffert) och låg luftväxling. I Danmark planerar man nu för sex nya museimagasin byggda enligt samma princip. I presentationen visades också simuleringar med avfuktning med hjälp av solvärme (Ryhl-Svendsen et al.).

SUMMERING

Enligt forskning som gjorts under senare år innebär det alltså mycket låg risk att utöka spannet för RF för de flesta föremål. Men om detta råder det ingen konsensus.

Jonathan Ashley-Smith summerade konferensen och läget. Han gjorde det på sitt eget sätt bland annat genom att betyga att ”It’s not a sin to strive for flatline RH” och ”It’s not a sin to accept ± 10 % RH” och likaså ”There’s more to life than loans”, vilket säger något om laddningen.

Alla är väl medvetna om behovet av energieffektivisering och riskerna för kulturarvet med klimatförändringar. Något man inte ska glömma i sammanhanget är också att mycket större energibesparingar kan göras i andra delar av museiverksamheten än genom just klimatriktlinjer.

Gabriella Ericson, Riksantikvarieämbetet
gabriella.ericson@raa.se

KONFERENS-PUBLIKATIONEN SKA VARA KLAR UNDER VÅREN 2013 OCH KOMMER ATT FINNAS PÅ FÖLJANDE ADRESS: http://www.doernerinstitut.de/ccc_2012/en/index.html

Konferensrapport

KORT RAPPORT FRÅN PRE-MALS INTRESSEGRUPPSMÖTE 5 OKTOBER 2012

PRE-MALs intressegrupp-smöte hölls den 5 oktober på Skoklosters slott. Drygt 40 personer slöt upp till en välfylld dag med temat ”fall-studier med presentation av praktiska lösningar”. Jennie Arvidsson rapporterar.

Från rundvandringen i slottet. Foto: Jennie Arvidsson.

För dem som inte hade egen bil anordnades gemensam buss från Stockholms Central. Efter en uppstart med kaffe och smörgås redovisade Stefan Claesson PRE-MALs årsrapport för 2012. Exempel på projekt som PRE-MAL-gruppen har medverkat i under året är artbestämning av ängrar via DNA-analys, klimateffekter och skadedjur samt hälsoproblem i museivärlden.

Först ut av dagens talare var Astrid von Hofsten från Nationalmuseum som redogjorde för en relativt ny bekantskap bland skadeinsekterna, den långsprötade silverfisken. Denna typ av silverfisk noterades första gången i svenska samlingar i början av 2000-talet. Den långsprötade silverfisken är inte alltid lätt att utseendemässigt skilja från en vanlig silverfisk. Den särskiljer sig dock på en väsentlig punkt, nämligen att den trivs och frodas vid RH så lågt som 50 %. Det har också visat sig att silverfiskarna rör sig över stora ytor och både uppåt och nedåt, något som nästa talare hade fått erfara. Liselott Munther Från Jönköpings länsmuseum berättade om resan museet har gått igenom från det att man såg de första spåren av silverfisk i form av skador på utställningsskyltar till en hel renovering av museet. Det visade sig att silverfiskarna troligtvis hade haft en riktig barnkammare

under ett trägolv i bottenvåningen samt att museets väggar i klättervänlig rå betong också hade varit en anledning till spridningen. Nu har detta silverfiskangrepp lett till att museet byggs om med delvis andra material och ändrade klimatkrav.

Vi fick därefter en intressant genomgång av hur samlingsvården har tett sig under 350 år på Skoklosters slott. Ann Hallström, LSH, berättade att hon i äldre skrifter och arkivhandlingar från Skokloster kunnat avläsa hur man genom tiderna varit högst medveten om olika nedbrytningsfaktorer och hur man skulle arbeta för att minska skadeverkningarna av dessa. Vi fick också exempel på mindre lyckad föremålsvård som när man under 1900-talet introducerade en lack från Tyskland som visade sig innehålla nitrocellulosa. Istället för att utgöra ett önskat skydd på blankvapnens yta fick lacken dessa att rosta.

Efter en god lunch på Skoklosters värdshus inleddes eftermiddagen med en rundvandring på Skoklosters slott. Grupperna visades runt i Brahe- och Wrangelska våningen samt rustkammaren. Stora spännande arbeten är planerade på Skokloster framöver, dels en succesiv renovering av fönster, dels stora arbeten med taket. Man kommer också framöver att jobba mycket med housekeepingfrågor och ge slottet en sådan profil. Tillbaka i hörsalen fick vi höra två presentationer om projekt som rörde malsanering. Richard Francén, Textilmuseet Borås och Kerstin Lekholm, Röhsska museet, berättade om hur man arbetat med ett stort kostsamt malsaneringsprojekt på Röhsska museet. En bidragande orsak till spridningen av mal kan ha varit ett gammalt ventilationssystem som bebotts av duvor. Ett mycket stort saneringsprojekt med frysning och rengöring blev följden och detta resulterade även i ett antal förbättrade magasin och upprättande av rutiner för förebyggande skadedjursarbete. Sist ut denna dag var Eva Hakanen från Nordiska museet som redogjorde för hur man i museets lokaler i Julitta arbetat metodiskt för att få bukt med återkommande malangrepp. Man insåg där att malen återkommit trots tidigare insatser och en troligen orsak var att sanerat material blivit återsmittat i de stora lokalerna. Textilierna förvaras oftast i skåp och eftersom skåpen är otäta har man varit tvungen att komma på sätt att isolera dessa. I malsaneringsprojektet har man nu fryst och rengjort föremålen i en specialbyggd arbetsstation. Efter åtgärder återförs föremålen till sina skåp som innan återplaceringen behandlats med ett bekämpningsmedel. Skåpen isoleras sedan med nylonnät med tyngd i nederkant som man hoppas ska förhindra framtida angrepp.

Från samtliga beskrivna projekt kan man konstatera att det alltid innebär stora kostnader om skadedjuren får fäste och att det förebyggande arbetet ständigt måste utföras men också att skadedjursangreppen faktiskt kan medföra något gott såsom bättre rutiner, smarta lösningar och nya museibyggnader.

Under dagen kom frågan upp huruvida PRE-MAL i framtiden kan bredda sitt arbetsområde. Flera önskemål kring arbete med mögelfrågor uttrycktes. PRE-MAL har numera en medlem i styrgruppen med sådan inriktning. Mögel kan eventuellt bli temat för nästa års intressegruppsmöte.

Jennie Arvidsson
Samlingsförvaltare/konservator
Riksantikvarieämbetet, Svensk Museitjänst

Konferensrapport Konferensrapport Konferensrapport

PRE-MAL

www.nrm.se/premal

Konferensrapport

FÄRGFORUM 18-19 OKTOBER 2012 Rekonstruktion av historiskt interiörmåleri med moderna material – går det?

Färgforum har haft sitt tredje möte. Det blev ett givande och trevligt återseende och nyseende av färgkollegor från olika arbetsområden - både yrkesmässiga och geografiska. Mötet hölls under ett par oktoberdagar på ett höstfagert Skansen i Stockholm. Helena Grundberg var där och rapporterar för Realia.

Skånska gruvan på ett höstfagert Skansen i Stockholm.
Foto: Helena Grundberg.

Som om vi vore ett glatt gäng på väg att bänka oss för en spännande resa, blev vi välkomnade av värden Kathrin Hinrichs Degerblad (Riksantikvarieämbetet), som på ett lagom standardiserat och betryggande sätt instruerade oss var nödutgångarna fanns. Så var mötet öppnat och resan igång.

SKANSEN – VÄRD OCH VERKSAMHET

Från Stiftelsen Skansen, började Karin Blent med att berätta om verksamheten. Björn Andersson visade oss sedan arbetet med ett tapetprojekt som utförts i Boktryckargården. Tapeterna monterades med vändspikning som var en vanlig monteringsteknik för tapeter i timmerhus fram till mitten av 1800-talet.

Därefter berättade Marianne Strandin om arbetet med att ta fram en värderingsmodell som bygger på två metoder, dels Unnerbäcks modell (Riksantikvarieämbetet) och dels DIVE-metoden (Riksantikvaren i Norge). Den nya modellen ska användas för en kulturhistorisk värdering av Bollnässtugan.

En undersökning av målerierna i Bollnässtugan har utförts av Stockholms målerikonservering. Kristin Fyrand och Kajsa Söderberg har med hjälp av UV-ljus kunnat kartlägga och visualisera historiken över åtgärderna av Bollnässtugans målerier.

Rekonstruerade tapeter monterade med vändspikning i Boktryckargården.
Foto: Helena Grundberg.

ÖPPET FORUM DAG 1

Under programpunkten Öppet forum fanns i år hela elva presentationer. Anja Källbom (Station Ormaryd AB) berättade om ett gästhantverkarprojekt vid Hantverkslaboratoriet där hon bland annat gjort en litteratursökning om kasein som bindemedel för färg.

Dekormålarna Eva Wilma och Sigrid Lin från Celander/Linnémålarna, visade exempel på några av de rekonstruktioner de utfört av historiskt interiörmåleri. Rekonstruktioner görs efter diskussioner med uppdragsgivaren, som kan vara den privata fastighetsägaren, och därmed i avsaknad av förundersökningar av sakkunniga. Föredragshållarna efterlyste ett närmre samarbete med kulturvården där konservatorn är ett komplement och inte en konkurrent till hantverkaren.

Susanne Kaun från Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) har i samband med en färgundersökning i Hafslunds hovedgård, analyserat ett underliggande nedbrutet måleriskikt. En brun yta visade sig ha varit gul, då man fann auripigment i proven. Susanne gick sedan vidare och gjorde målningsprover med olika pigmentblandningar för att nå ursprunglig nyans.

Som en fortsättning på det gula temat berättade Martin Ericson från Studio Västsvensk Konservering (SVK) om rekonstruktionen av en gulmålad tapet i Biskopshuset i Göteborg. Resterna av den tidigare väggbeklädnaden analyserades och Martin berättade om restaureringsprocessen med dess diskussioner om färgval och metoder för rekonstruktionerna.

Elisa Heikkilä från Museiverket i Finland, tog oss med ord och bilder till lusthuset vid Villa Ekudden (Urho Kekkkonens presidentbostad). Lusthusets ytor har först undersökts och analyserats av konservatorer och de historiska lagren har sedan visualiserats genom en 3D-animation. Illustrationen är ett lättillgängligt material för att kunna föreställa oss rummets utseende genom olika epoker. Inga NCS-koder, tabeller eller brödtext - bara rätt in i lusthusets färg- och formprakt genom tiderna!

Från Institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet, kom Maria Höijer och berättade om Gunnebo slott. Gunnebo som delvis rekonstruerats med ytbehandlingar där patinering var idealet har idag delvis också rekonstruerats till nyskick. Maria ställde oss frågan vilket förhållningssätt man bör välja vid rekonstruktioner.

Detta var Färgforums tredje möte sedan starten i Visby 2009. Forumets andra möte hölls förra hösten i Mariestad. Temat på Färgforum 2011 var Färgundersökning – erfarenheter och användning.

Det restaureringsideologiska ställningstagandet var någonting som Vicki Wenander från Wenanders Byrå också diskuterade. Vicki tog med detta upp frågan om materialval vid rekonstruktioner.

Från Vel Bevart! kom Jon Brænne och bjöd oss på en exposé över modernismens material. Jon visade hur viktiga ytor i texturer är för vår färgupplevelse och att det är materialet som utgör ytan.

Första dagen avslutades med ett studiebesök i Boktryckarstugan med dess vändspikade tapeter, innan det blev dags för kvällsmingel och middag.

STATENS FASTIGHETSVERK I FOKUS

Andra dagen startade med att Anders Zander från Statens fastighetsverk (SFV) visade exempel från restaureringar bland annat av Linnémuseet i Uppsala. Anders har också varit projektledare för skriften Byggnadsmåleri som vi fick ta del av: (http://www.sfv.se/cms/showdocument/documents/sfv/kulturarv/tekniska_anvisningar/tekniska_anvisningar_byggnadsmaleri.pdf). Hélène Hanes också från SFV berättade om rekonstruktionerna av interiörmåleriet i Skridskopaviljongen på Kastellholmen, som vi efter Färgforums avslutande gjorde ett studiebesök till.

Kristin Fyrand berättar om målerirekonstruktionerna i Skridskopaviljongen. **Foto: Helena Grundberg.**

ÖPPET FORUM DAG 2

Öppet forum fortsatte sedan med att Kerstin Lyckman från Färgarkeologen berättade om arbetet med två medeltida smidesdörrar i Älvestad kyrka. Efter undersökningar av fragmentariska rester av färg på dörrarna och efter diskussioner med uppdragsgivaren, beslutade man att bevara resterande fragment under ett rekonstruerat skikt med ett modernt material.

Från NIKU kom Edwin Verweij och berättade om rekonstruktionsarbetet av en interiör i Stortinget i Oslo. Föredraget fokuserade på samarbetet med allt från uppdragsgivare till målare. Förutom arkivfynd, digitala rekonstruktioner och pigment- och bindemedelsanalyser bidrog teamet med upplysningar och förslag som ledde arbetsprocessen framåt.

Karin Calissendorff har med sina masterstudier vid Institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet, undersökt marmoreringarna av Västra trappan i Stockholms slott. Med resultatet av de färganalyser och arkivstudier Karin har utfört, visade hon oss att den nu relativt mörka trapphallen en gång på 1800-talet haft ljusa marmoreringar.

RIKSANTIKVARIEÄMBETET PÅ GÅNG

Färgforum avslutades med att Riksantikvarieämbetet (genom Stefan Lindgren, Tom Sandström och Kathrin Hinrichs Degerblad) presenterade de färgrelaterade projekt som är på gång. Årets Färgforum fick därefter fritt komma med önskemål om fortsatta satsningar och vi fick med detta lyft blicken mot framtiden igen.

Förväntningarna inför denna färgresa var därmed infriade och vi ser redan fram emot nästa träff, som samlar forumet först om två år.

Helena Grundberg

Vill du se vad som presenterades på Färgforum förra året, hittar du rapporten från 2011 på: http://www.raa.se/kulturarvet/konserveringsvetenskap/fargforum/

KLIMAT I MUSEER OCH GAMLA HUS

Den 18 oktober hölls ett symposium på Gustavianum i Uppsala om Klimat i museer och gamla hus. Arrangörer var Zornmuseet och Riksantikvarieämbetet. Realia bad Monika Fjaestad att skriva några rader från en innehållsrik eftermiddag.

HÅLLBART BEVARANDEKLIMAT

Johan Cederlund från Zornmuseet inledde med en presentation av museets byggnad och historia. Museet kommer att ändra inomhusklimatet och installera nya aggregat. Frågan är vilka krav ska ställas för att bevara samlingarna och garantera för inlån från andra museer. Är kraven rigida eller finns det fog för klimatkraven som ställs?

Jan Holmberg var moderator och sneddade snabbt igenom de fysikaliska lagar som styr relativ och absolut luftfuktighet. Därefter gav han kort en beskrivning om hur toleranser adderas med de olika felkällor som finns på vägen mellan fabrikation, avläsning och transport av data. Jan poängterade hur viktigt det är med mätnoggrannhet och jakt på felkällor.

Gabriella Ericson gjorde en genomgång av det FoU-projekt som har pågått på Riksantikvarieämbetet. Förstudien heter Hållbart bevarandeklimat i museer och föremålsarkiv. En uppsamling av vilka typiska klimatgränser som styr de större museernas inomhusklimat i Europa har sammanställts. Det pågår standardiseringsarbeten både inom museigrupper och inom arkivväsendet. Den så kallade Bizot-gruppen är en sammanslutning av museichefer från de stora museerna. Gruppen önskar förenkla klimatgränserna så det blir lättare med in- och utlån.

KLIMATKRAV – KOMFORT OCH KOMPROMISSER

Tor Broström talade om att utveckla och förenkla tekniklösningar som är energibesparande utan att förvanska miljön. Det är vad som sker inom forskningsprogrammet Spara och bevara med Energimyndigheten som sponsor. Man vill finna kriterier för att minimera skadeverkan av fukt- och temperaturvariationer. Avfuktning till exempel har prövats mot underhållsvärme och det visar sig att avfuktning oftast är mer effektivt. Styrd ventilation är ett område som testas för närvarande med goda resultat.

Från Nationalmuseum talade Karin Wretstrand och Richard Becklén om vägar till ett bra inomhusklimat inför ombyggnationen. De hade gjort en sammanställning av klimatkrav för inlån av konst från ett tjugutal museer. De flesta krav var liknande med det skilde på toleransgränserna. Numera torde det vara känt att det inte är möjligt att möta så små variationer. Det är ändå svårt att komma till gemensamma riktlinjer. Det handlar ofta om att skapa förtroende vid utställning av lånad konst. När kontakt har tagits så går det att komma fram till en kompromiss om det är nödvändigt.

Magnus Kruså från Statens fastighetsverk talade om olika tekniker att styra stora museers krav på klimatisering i olika lokaler. Vasamuseet fick framstå som objekt om hur komplicerat det kan vara att hålla gradienterna som krävs för att inte saltutfällningar ska ske på skeppet. De använder sig av datasimulering för att bygga dessa system. Genom att styra klimatet bra kan man spara energikostnader och därmed Life cycle costs.

Arkivvärlden, till skillnad från museerna, har egen lagstiftning: Riksarkivets författningssamling (RA-FS). Sebastian Grette från Riksarkivet talade om de reviderade anvisningarna om säkerhet och klimat vad gäller de nya arkivlokalsföreskrifterna och allmänna råden. Nytt är att sprinkler kan installeras vid behov, då med torrör och rökdetektor. Även klimatgränserna har slopats och börvärden är på förslag att införas. Det är många brandsäkerhetsaspekter som belyses och även arkivets geografiska placering.

En kort diskussion följde där någon från byggsidan inte kunde förstå de strikta krav som ställs idag vid utställningar. Det är många gånger konst med höga ekonomiska värden som lånas ut. Kraven kan härröra från riskminimering från försäkringsbolag och kan även ställas på klimatet under transporter. Klimatkraven ställs i varje enskilt fall och det är museerna som sätter ribban.

Monika Fjaestad
monika.fjaestad@haftcourt.se

Konferensrapport

MÅLERIKONSERVATORSMÖTET 2012

Den 5:e november i år var det premiär för Sveriges målerikonservatorer att träffas till ett större samlat seminarium om material och metoder inom målerikonservering. Mötet arrangerades på Göteborgs konstmuseum och ett sextiotal konservatorer deltog. I fokus för seminariets föredrag låg konsolidering av färgskikt med akryl- och vinyldispersioner, med särskild belysning av Lascaux Medium for Consolidation® (här MfC). Malin Borin rapporterar för Realias räkning.

***På Götaplastsen ligger Göteborgs konstmuseum där målerikonservatorsmötet hölls.* Foto: Göteborgs konstmuseum.**

Många svenska konservatorer har tidigare arbetat med dispersionen Acronal 300D® för konsolidering. Dess unika arbetsegenskaper har gjort Acronal till ett bindemedel som man tacksamt använt, särskilt när inget annat fungerar, men som sedan ett tag tillbaka inte längre tillverkas. Övergången till att använda ersättaren MfC kantas av prövningar och utvecklingsbehov, men också av förhoppning om utökade användningsmöjligheter eftersom det nya bindemedlet har bättre åldringsegenskaper än Acronal.

En enkät om MfC skickades ut inför mötet, och enligt den upplevs bindemedlet som för vattnigt och med för liten direkt häftförmåga. Den sugs in alltför hastigt i vissa material samtidigt som dess ytspänning gör inträngningen svårare på feta material. Många önskar sig en mer koncentrerad version. De som använder MfC i högre grad oroas av problematiken kring bindemedelsrester på ytan. Finns det rester kvar på ytan fast de inte syns? Kommer de att kunna avlägsnas? Kommer resterna att binda smuts till färgskiktet på grund av sin låga glasomvandlingstemperatur? Kan MfC bilda film som när den åldras blir styv och ”drar” i färgskiktet? Glansen

upplevs som ett stort problem för vissa, medan andra har hittat en metodik som gör att de nästan aldrig får problem med glans.

FÖRELÄSNINGAR OM KONSOLIDERING

Målerikonservator Hans Peter Hedlund, tidigare mångårig medarbetare på Riksantikvarieämbetet (RAÄ), berättade om den snåriga väg som konservatorer gått i användningen av olika proteinlimmer och vaxer vid konsolidering av polykrom skulptur. Han visade hur Acronal löste många problem och om utvecklingen av MfC på RAÄ i samarbete med Lascaux. Hans Peter

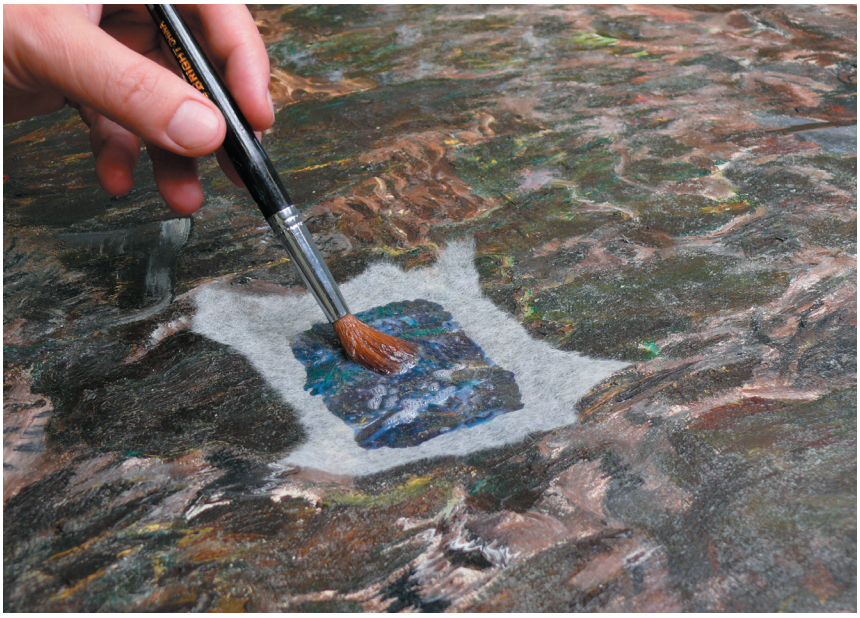

***Det stora temat för mötet var konsolidering av färgskikt med akryl- och vinyldispersioner, med särskild belysning av Lascaux Medium for Consolidation® (här MfC).* Foto: Malin Borin.**

konstaterar att MfC möter ett uppdämt behov och att produkten redan fått stor spridning internationellt. Studier visar att MfC kan fästa även feta ytor med hög hållfasthet, förutsatt att bindemedlet hamnar på rätt ställe och ytorna kommer i god kontakt.

Föreläsarna på mötet hade överlag positiva erfarenheter av att använda MfC, även om man ibland behöver kombinera med andra akryl- och vinyldispersioner för bättre häftförmåga. Målerikonservator Christina Heberlein från Göteborg visade ett arbete med konsolidering av oljemåleri på puts. En vätning av färgskiktet med etanol föregick en första applicering med MfC, följt av en andra applicering med utspädd Beva gel® eller Beva D-8®.

Stockholms målerikonservering presenterade ett stort konserveringsarbete på Kina slott där lackarbeten konsoliderades med MfC. Man hade tagit del av en tysk studie där olika konsolideringsmedel jämfördes. Den visade att MfC, ren eller i kombination med Plextol 500B®, gav bäst resultat för lackskikten. På objekten från Kina slott valdes ren MfC för arbetet, vilket fungerade väl. I vissa fall behövde ett tryck anläggas på det konsoliderade området över längre tid, ända upp till tre dagar.

Skånes målerikonservatorer berättade att de tidigare arbetat med både Acronal och MfC vid konsolidering av kalkmåleri, men att de nu börjat an-

Ett av föredragen hölls av Kristin Fyrand och Carmen Romero. Foto: Susanne Stenbäcken.

vända nanokalk med bra resultat. Produkten Nanorestore® i iso-propanol testades först spädd i olika koncentrationer, för att hitta rätt nivå där bindningen blir bra utan att några vita depositioner avsätts på ytan, och applicerades sedan med pensel eller injektionsspruta.

Ytterligare flera föredrag hölls under dagen. En intressant redovisning framfördes av Alissa Anderson från Masterprogrammet på Kulturvård, GU, om en utvärderande studie av akrylater i målerikonservering, bland annat impregnering med Plexisol P550®. Den visade ett komplext resultat där många färgskikt syntes stabila än idag, men ett antal ”svåra fall” visade återkommande skadebilder. En fingervisning om att bindemedlet kanske inte har den hållfasthet som krävs vid skiktseparationer i mycket feta och kraftiga färgskikt. Men som Alissa sa, det är svårt att veta huruvida det är en metodikfråga.

DISKUSSION OCH VIDAREUTVECKLING

Katrin Hinrichs Degerblad från RAÄ förde frågan om utvärdering och vidare utveckling av konsolideringsmedlet MfC upp på dagordningen med ett anförande om analysmöjligheterna på RAÄ. Därefter ägnades eftermiddagen åt gruppdiskussioner. Det här var ett efterlängtat och givande tillfälle för oss att utbyta erfarenheter, och planer för kommande möten smids redan.

Malin Borin, konservator Göteborgs konstmuseum

Konferensrapport

IIC KONFERENS I WIEN 2012 *"THE DECORATIVE CONSERVATION AND THE APPLIED ARTS"* 10-14 SEPTEMBER 2012

Kristin Fyrand har skrivit en läsvärd rapport från konferensen i Wien. Den finns i sin helhet på NKF-S:s hemsida under rubriken Bothén-stipendiater. Realia presenterar här ett utdrag med Kristins resuméer från några av föreläsningarna.

MIKROORGANISMER OCH MÖBLER

Lori Wong från Getty redovisade ett 5-årigt samarbete som Getty har med egyptiska myndigheter. Efter noggrann dokumentation och diagnosticering av nedbrytningen av väggmålningarna har man kommit fram till ett konserveringsförslag. Det visade sig att missprydande bruna fläckar på väggmålningarna är mikroorganismer som inte längre är aktiva. Dessa går inte att avlägsna utan att underliggande måleri skadas.

En intressant föreläsning handlade om ett praktskåp i ek och tall från 1600-talet som beställdes av den franska kungen Louis XIV och ritades av arkitekten Charles le Brun. Skåpets historia börjar med tillverkningen av Gobelins i Paris som levererade skåpet till Versailles i 1683. I dag finns skåpet i slottet Alnwick Castle i England. Der är rikt dekorerat med dekorelement av förgylld brons, ebenholts och inläggningar av halvädelstenar, s.k. pietre dure. Föreläsningen gav oss en inblick i tidigare konserveringsmetoder och en djupgående inblick i dagens konservering av stendekoren som utförts i samarbete med Oficio delle Pietre Dure, ett konserveringsinstitut i Florence som huserar ett rikt arkiv från verksamheten grundades av Medici i 1588 när man specialiserade sig på dekor av pietre dure. Problem med konsolidering av lösa stendelar kunde lösas vid att man gick till Opificios arkiv och plockade fram gamla recept som angav att bivax och harts ursprungligen använts. Recepten modifierades och visade sig fungera bra som konsolideringsmedel.

OFFENTLIG KONST OCH OFFENTLIG KONSERVERING

En av dagens sista föreläsningar gavs bland andra av Karin Hermerén från Sverige. Den hade titeln *"Exposed and unseen: Management of public immovable art".* Karin redovisade några exempel på den offentliga konsten som hotas när byggnader och platser som i dag ägs av privata fastighetsbolag rivs eller ändras. Många av dessa verk är inte skyddade av kulturminneslagen. Karin Hermerén och medförfattaren Henrik Örje ställer frågor kring och utreder hur denna konst skall skyddas förslagsvis genom lagstiftning eller finansiella bidrag. Projektet som innefattar en inventering av 24 byggnadsbundna konstverk utomhus och inomhus från hela Sverige, utförs i samarbete med Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet. Det tidigaste verket är en muralmålning i stuccolustro av Nils Dardel på Stockholms stadsbibliotek. Även konst i tunnelbanor ingår i utredningen.

Tak i slottet Klosterneuburg.
Foto: Kristin Fyrand.

Ett annat intressant föredrag denna eftermiddag var en föreläsning om ett större konserveringsprojekt i Worcestershire i England där muralmålningar konserverades samtidigt som besökarna fick möjlighet att kliva upp på ställningarna och se arbetet från nära håll. Det var inte helt okomplicerat att genomföra guidningarna som visade sig mycket populära av besökarna.

MÅLERIKONSERVERING – ETT AXPLOCK

Denna dag fick vi höra om ett innovativt projekt där tyska konservatorer konserverade väggmålningar på duk och använde starka magneter vid återmontering. Undrar hur det går för den med en finkänslig klocka som besöker rummet? Sedan redovisade Aviva Burnstock från England resultaten från en undersökning av ett flertal kungaporträtt där man utifrån analyser kunde dra slutsatsen att de alla tillverkats på samma verkstad på 1600-talet. Konstigt nog hade man hittat spår av inaktivt mögel mellan färgskikten. Nästföljande föreläsning gav inblick i en konservering av en av de första tryckta papperstapeter gjorda i frankrike ca 1829. Det skall finnas fyra till med samma motiv som är vyer från Brasilien (Les Vues de Brésil). Författaren sa att en av dessa finns i Sverige och jag tror det måste vara den som finns på Gotland han menar.

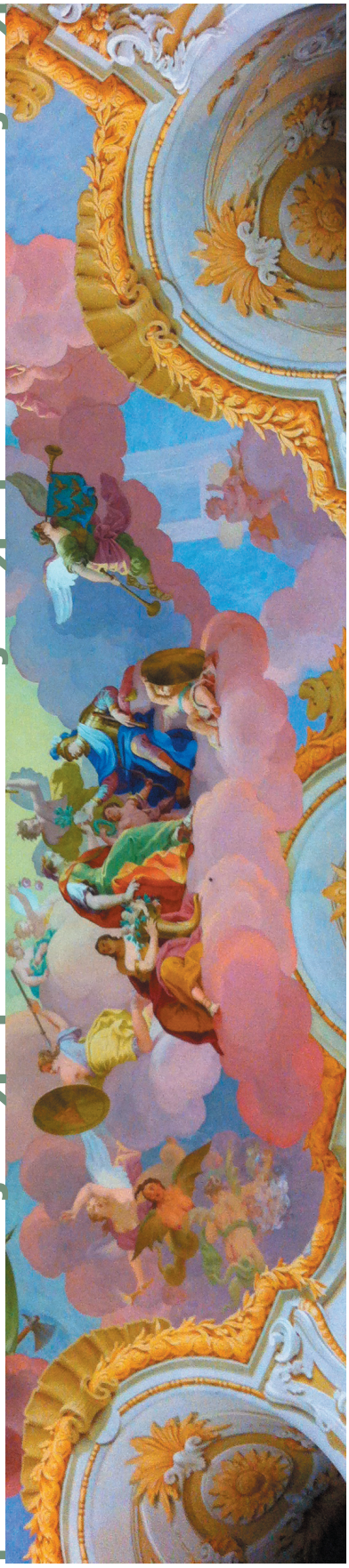

Efter kaffet var det dags för konservatorer från Munchmuseet i Oslo att berätta om ett större konserveringsprojekt som pågått där under senaste åren. Munchs skisser till de så kallade Aulamålningarna var i stort behov av konservering och ställde många frågor som behövde besvaras innan man kunde påbörja arbetet. Det visade sig att ett kristalliskt material fanns på fler av kulörerna och även på områden med omålad duk. Analyser och tester ledde fram till en metod där en ultrasonic mister användes för att lösa upp salterna innan arbetet med konsolidering kunde påbörjas. Konsolidering utfördes med störlim och funori. Många frågor ställdes efter sessionen kring salterna.

LE CORBUSIERS KÖK

Tyska konservatorer från det internationella designmuseet i München berättade en spännande historia om hur ett av Le Courbusiers kök, typ 1, efter demontering i sin ursprungliga miljö i Marseille kom till museet där det restaurerades efter det att alla material undersökts och en arkeologisk färgundersökning gav svar på ursprunglig färgsättning. Har man tur, vilket ett av världens ledande designmuseet hade, går dessa kök att hitta till salu på e-bay. Om du vill se ett av dessa berömda kök så ta turen till Röhsska museet i Göteborg!

Konferensens sista föreläsning gavs av Sarah Stainforth. Hon leder den engelska stiftelsen National Trust där de arbetar med att göra hus och slott så tillgängliga som möjligt för publiken. Man byter ut äkta mattor och ibland även möbler med repliker som tål slitage av skor och beröring.

DISKUSSION OCH REFLEKTION

Efter onsdagens utflykter samlades vi för diskussion kring temat konservering och moderna designföremål. Titeln för diskussionen var ”Not Your Grandmothers Chair” där vi deltog i ett rundabordssamtal mellan konservatorer, antikvarier och konstnärer om bevarande av moderna material, design och samtidskonst. En av frågorna var om vi skall och bör skilja på konserveringsproblematik när det gäller nya och gamla föremål. En annan aspekt var hur man som konservator bör vara mycket försiktig när det gäller samråd med konstnärer som arbetar med material som är mycket förgängliga. Det visade sig att fler konservatorer hade erfarenhet av att konstnärer ändrade sina projekt och därmed sitt konstnärliga uttryck efter att ha rådfört sig med konservatorer.

Mina reflektioner kring konferensen är att det i dag allt oftare utförs analyser av material. Det kan inte vara lite resurser i form av tid och pengar som läggs på detta arbete. Analysarbete har i dag hög status inom konservatorskåren och man visar gärna upp sina resultat i form av grafer och kemiska formler för kollegor.

Programmet till konferensen finns i sin helhet på IIC:s hemsida

Kristin Fyrand, Konservator NKF-S

Tack till Bothéns stiftelse.

Realia
TIDSKRIFT FÖR KONSERVERING

KULTURMILJÖARBETE I EN NY TID – NKF-S:s svar på kulturmiljöutredningens betänkande, SOU 2012:37

NKF-S önskar i större grad engagera sig i aktuella frågor som rör medlemmarna. Som ett led i det har en arbetsgrupp läst och yttrat sig över kulturmiljöutredningens betänkande som finns att läsa i sin helhet på webben (googla SOU 2012:37 så kommer du rätt). NKF-S bad om att få bli remissinstans. Nedan kan du läsa yttrandet.

nkf|s NORDISKA KONSERVATOR FÖRBUNDET SVERIGE

Yttrande över betänkandet SOU 2012:37
Kulturmiljöarbete i en ny tid
(dnr Ku20129/943/KA)

Sammanfattning
NKF-S anser att det är positivt att kulturminneslagen ses över. Föreningen reserverar sig emellertid mot delar av det nya förslaget till lagtext och mot viss terminologi i betänkandet, som vi menar urvattnar innehållet i lagstiftningen. Användningen av begrepp som *kulturmiljöarbete* istället för *kulturmiljövård* och borttagande av begrepp som *skydda* och *vårda,* riskerar att få konsekvenser för både förståelsen och praktiken när det handlar om att just skydda och vårda kulturmiljöer.

En ändrad begreppsanvändning påverkar både dem som är direkt berörda, exempelvis ägare till skyddsvärda byggnader och föreningar, organisationer och företag som är hyresgäster, men också allmänhetens förståelse för frågorna. I förlängningen ser NKF-S att den nya terminologin riskerar att leda till att försiktighetsprincipen hotas.

NKF-S yrkar på att:
- Förslaget till ny text i paragraf 1 (kap 1) i *Lag (1988:950) om kulturminnen m.m.* ändras till: *Ansvaret för att skydda och vårda kulturmiljön delas av alla.*
- Begreppet *kulturmiljövård* ersätter det nya förslaget *kulturmiljöarbete* i paragraf 2 (kap 1) i nämnda lag.

Ny terminologi riskerar att urholka lagen
Ord som *skydda* och *vårda* i befintlig lagtext finns där av en anledning. NKF-S menar att dessa begrepp är aktiva, och inte passiva som antyds i betänkandet, och att de har betydelse för alla som verkar inom området kulturmiljövård. Nämnda ord innefattar ett förebyggande arbete, vars resultat inte alltid är mätbara.

Varje disciplin behöver sina termer och tydlighet är en tillgång. Att frångå ord som *kulturmiljövård* kan få konsekvenser för de aktörer som har en påverkan på kulturvård, bland andra politiker, offentliga tjänstemän, ägare till skyddsvärda byggnader och föreningar, organisationer och företag som är hyresgäster.

Genom att använda begrepp som *nyttja*, *bruka* eller *konsumera* finns en stor risk att försiktighetsprincipen urholkas på sikt. NKF-S välkomnar ökade möjligheter att leva i, vistas i och utveckla kulturskyddade fastigheter och miljöer, men om försiktighetsprincipen luckras upp riskerar de värden som gör miljöerna skyddsvärda att försvinna.

Betänkandet konstaterar att begreppet kulturmiljöarbete idag används lika mycket och synonymt med begreppet kulturmiljövård. NKF-S ställer sig frågande till det påståendet.
En snabb sökning på Riksantikvarieämbetets hemsida ger 66 träffar på *kulturmiljövård* och endast nio på *kulturmiljöarbete*. *Kulturmiljöarbete* uppfattar NKF-S som alltför generellt och föreslår att *kulturmiljövård* kvarstår som begrepp då det specificerar det önskade området.

Begreppsanvändning spelar roll och bör hanteras med försiktighet
Begrepp och formuleringar har betydelse för ett område och hur det utvecklas. Inom National Trust i Storbritannien har man gett ordet *conservation* en ny definition – the careful management of change1– som om vi direktöversätter blir *försiktig skötsel av förändring*. Att sköta om, vårda och bevara kan göras på många olika sätt, och de är aktiva begrepp. Det råder emellertid inget tvivel om att försiktighetsprincipen råder. Tillgängliggörande, synliggörande, pedagogik, utställningar med mera, det vill säga användandet, bör ske inom ramen för denna försiktighet.

Avslutningsvis ställer sig NKF-S frågande till begrepp som att *använda*, *nyttja* och *konsumera* kulturarvet och föredrar *att ta del av*, *uppleva, tillgängliggöra, synliggöra och presentera*. Det vill säga termer som inte antyder en förbrukning. Olika kulturföremål och kulturmiljöer har olika behov, men gemensamt är att de bör behandlas med hänsyn för att kulturarvet ska finnas kvar för kommande generationer att ta del av.

För NKF-S

Pia Christensson, ordförande
Lisa Nilsen, ordinarie medlem
Petra Waern, ordinarie medlem

1 National Trust: Conservation Principles (2008) http://www.nationaltrust.org.uk/servlet/file/store5/item373916/version1/w-conservation_principles_2008.pdf

ANNONS

Media och kulturpolitik - konservatorn som opinionsbildare

NKF vidareutbildningskurs för konservatorer, 17-18 oktober 2013

seminarier • workshops • mediaträning • lobbyteknik • retorik • föreläsningsteknik • debattartikelskrivning • diskussionsgrupper

Vill du lära dig mer om metoder och tillvägagångssätt för att komma till tals i media och i kulturpolitik? Under två dagar har konservatorer från hela Norden chansen att utbildas i rollen som representanter och marknadsförare av konservatorsyrket. Håll utkik efter registreringsinformationen!

Kulturarvet engagerar - låt konservatorn påverka!

nkf|s NORDISKA KONSERVATOR FÖRBUNDET SVERIGE

Information om anmälan till kursen kommer under 2013. För löpande uppdatering vänligen besök NKF-S hemsida: www.nkf-s.se

ANNONS

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Hösten har varit ovanligt intensiv både yrkesmässigt och privat och äntligen närmar sig julen med lite ledighet. Som man säger "tiden flyger förbi när man har roligt".

Styrelsearbetet började med att några av oss gick en styrelseutbildning med anledning av Syskonen Bothéns stiftelse. Detta har lett till att vi nu tydligare skiljer på NKF-S och Bothén då detta underlättar hanteringen av stiftelsen. Vi kommer även att ändra ansökningsdatum för Bothéns stiftelse till den 31 mars. Detta för att sökanden ska kunna få besked innan sommaren om man beviljats medel eller ej.

Styrelsen hade möjlighet att delta i konferensen "Moving Collection – Processes and consequences" i Oslo. I samband med konferensen passade vi på att träffa styrelserna för NKF-N och NKF-DK. Det visade sig att vi har liknande problem med att få medlemmar engagerade i styrelsearbete och andra uppdrag förknippade med NKF. Vi hämtade lärdomar och erfarenheter av varandra och förhoppningsvis kommer detta att ge resultat på sikt. För visst vill vi alla bidra till att NKF ska vara en aktiv och drivande organisation!

I samband med konferensen i Oslo träffades även förbundsrådsstyrelsen samt redaktionen för Meddelelser. Vi beslöt att NKF ska få en ny hemsida som utformas av samme person som gjort NKF-N:s hemsida. Gällande Meddelelser avgick Maj Stief efter mer än 20 år som redaktör och efterträds av Loa Ludvigsen. Tema för nästa nummer är katastrofberedskap och nummer 2 2013 kommer att handla om plast. Förbundsrådsstyrelsen kommer även att undersöka möjligheterna med att lägga ut tidigare nummer av Meddelelser på NKF:s hemsida.

Knappt hemkomna från Oslo var det dags för NKF-S:s höstmöte. I år avhölls det i Lund med temat "Konservatorn som utställningsproducent". Cirka 30 medlemmar deltog i programmet som började med ett extra årsmöte med anledning av förslag till ändringar av stadgarna. Jag vill passa på att rikta ett varmt tack till Kicki Eldh som arrangerade dagen samt till Caroline Owman och Anna Sanfridsson för att de så entusiastiskt berättade om sitt arbete med utställningar.

Arbetsgruppen för "Media och kulturpolitik" har nu hunnit knyta flera föredragshållare till vidareutbildningskursen. Programmet börjar därmed ta form och det kommer att bli två intensiva och lärorika dagar. Jag vill uppmana er att redan nu boka in den 17-18 oktober i era kalendrar. Parallellt med vidareutbildningskursen arbetar även arbetsgruppen för att synliggöra NKF och konservatorns roll på olika sätt. Lisa Nilsen tog tillsammans med Petra Waern sig an betänkandet "SOU 2012:37 Kulturmiljöarbete i en ny tid". Hela betänkandet finns att läsa i detta nummer men även på hemsidan. Johanna Molin och Marie Carlsson har skrivit en debattartikel som går att läsa via följande länk: *http://www.gp.se/nyheter/debatt/friaord/1.1058507-lat-de-som-kan-ta-hand-om-kulturarvet* **Det är precis så här styrelsen önskar att fler medlemmar vill engagera sig i NKF. Kontakta styrelsen om det är något ni brinner för och vill driva i NKF-S:s namn. Tillsammans blir vi starkare och en naturlig aktör inom kulturarvsfrågor.**

Redan nu är planerna på årsmötet ganska långt gångna. Det kommer att äga rum på Svensk Museitjänst i Tumba och temat för dagen är säkerhet. Datumet är ännu ej spikat och jag ber att få återkomma med detta.

Då flera i styrelsen arbetar intensivt med kursen "Media och kulturpolitik" märker vi att vi inte hinner med att anordna ett höstmöte. Om det är någon som känner sig manad och kan tänka sig stå värd för höstmötet, naturligtvis med stöd från styrelsen, så hör av er. Alla förslag tas emot med tacksamhet.

Med blicken både i backspegeln och riktad framåt kan jag konstatera att NKF-S är en mycket aktiv förening. Nu ska vi bara anstränga oss lite mer med att synliggöra arbetet bättre. Vi behöver alla vara ambassadörer för vårt fantastiska yrke.
Jag önskar er alla en riktigt god jul och så hörs vi igen på det nya året.

Pia Christensson, ordförande NKF-S